

Η Διοικητική Μέριμνα στις Ένοπλες Δυνάμεις

«ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΑΙΜΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ»

Ευάγγελος Μαυρογόντος

Οι ιστορικοί και οι διάφορες αναλυτές των πολεμικών γεγονότων, προσπαθούν να εξιστορήσουν και να αναλύσουν τα γεγονότα, από το αρχείο της Διευθύνσεως Ιστορίας Στρατού (ΔΙΣ), μέσα από προσωπικά αρχεία και μαρτυρίες συμμετεχόντων σε αυτά, από δημοσιογραφικό υλικό – έντυπο και κινηματογραφικό - των τότε εποχών επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον τους, κυρίως, στη σύνθεση των δυνάμεων, τα σχέδια επιχειρήσεων των αντιπάλων, στην εξέλιξη των μαχών (επιτυχείς ή ανεπιτυχείς) και τα αποτελέσματα τους (απώλειες μάχης, μη μάχης κλπ).

Έναν όμως σημαντικότατο παράγοντα διεξαγωγής των επιχειρήσεων, ο οποίος είναι καθοριστικός, για την επιτυχή ή ανεπιτυχή εξέλιξη τους, τον παραβλέπουν ή τον θεωρούν ως υπόψη, ή τον αγνοούν.

Όσο σημαντικό είναι το αίμα για τον ανθρώπινο οργανισμό, άλλο τόσο σημαντικός είναι αυτός ο παράγοντας για τις Ένοπλες Δυνάμεις και δη για τα μαχόμενα τμήματα.

Γι αυτόν λοιπόν είναι τον παράγοντα «ζωής» των ενόπλων δυνάμεων είναι αφιερωμένο το παρόν πόνημα.

✓ **ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ (ΔΜ)**

➤ **Προέλευση της έννοιας των logistics**

Η Εφοδιαστική (Logistics Management) ως επιστήμη ασχολείται με το σύνολο των δραστηριοτήτων για παραγωγή, εξασφάλιση ή διαθεσιμότητα όλων των προσώπων και μέσων, που αποτελούν προϋπόθεση, συνοδευτική υποστήριξη ή εξασφάλιση των διαδικασιών ενός συστήματος.

Ο όρος, ετυμολογικά ελληνικός, χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον αυτοκράτορα του Βυζαντίου Λέοντα ΣΤ΄ το Σοφό, με την έννοια της μέριμνας για την εξασφάλιση του στρατού σε τρόφιμα, ρουχισμό, πολεμοφόδια, κ.λ.π.

Επληγήθη κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου από την επιμελητεία του αμερικανικού στρατού και εφαρμόστηκε με ταχύτατους ρυθμούς, όσο αυξάνονταν οι ανάγκες των επιχειρήσεων για αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη διαχείριση των διαθέσιμων φυσικών πόρων, με απώτερο στόχο την προώθηση της ανταγωνιστικότητάς τους.

Με αυτό τον τρόπο η Στρατιωτική Διοικητική Μέριμνα, πρώτα στις Η.Π.Α., και εν συνεχεία στις υπόλοιπες χώρες, πέρασε στον οικονομικό στίβο των επιχειρήσεων, διεκδικώντας, με τη μορφή της επιστήμης των Logistics, την πρωτοκαθεδρία στο εφαρμοσμένο management. Βασικός συμπαραστάτης στους ρυθμούς αυτούς ανάπτυξης της επιστήμης των Logistics, είναι η αντίστοιχη ανάπτυξη της τεχνολογίας και της πληροφορικής.

➤ Επιμελητεία

Στην ελληνική ορολογία η έννοια των logistics σημαίνει επιμελητεία. Ως στρατιωτική υπηρεσία ιδρύθηκε το 1817 από το γαλλικό Στρατό και υιοθετήθηκε από τον Ελληνικό Στρατό το 1914, οπότε ιδρύθηκε το Σώμα της Επιμελητείας με ξεχωριστή ιεραρχία και συγκεκριμένα καθήκοντα.

Οι αξιωματικοί Επιμελητείας ήταν επιμελητές διαφόρων ειδικοτήτων, ανάλογα με τα καθήκοντα που αναλάμβαναν (οικονομικά, διαχείρισης, συντήρησης, υλικού πολέμου κ.α.).

Η παραπάνω υπηρεσία, πολύπλευρη στην οργάνωση και επιφορτισμένη με δυσανάλογο έργο, δεν διέθετε την απαιτούμενη ευελιξία για την πλήρη και αποτελεσματική παροχή υποστήριξης σε όλους τους τομείς δραστηριοτήτων ΔΜ.

Προέκυψε έτσι επιτακτική η ανάγκη, δημιουργίας φορέων, οι οποίοι θα δραστηριοποιούνταν στους τομείς δραστηριοτήτων της ΔΜ.

Μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και με την αναδιοργάνωση του στρατού στο τέλος της δεκαετίας του 1940, η Επιμελητεία καταργήθηκε και δημιουργήθηκαν τα διάφορα Σώματα:

- ✓ Σώμα Εφοδιασμού και Μεταφορών,
- ✓ Τεχνικό Σώμα, Σώμα Υλικού Πολέμου,
- ✓ Οικονομικό Σώμα, και
- ✓ Υγειονομικό Σώμα,

τα οποία ανέλαβαν τα καθήκοντα της Επιμελητείας, δηλαδή τον εφοδιασμό και τη συντήρηση του Στρατού, αλλά και την προώθηση της απαραίτητης υποστήριξης στα πεδία των μαχών.

Έκτοτε, όλες οι αρμοδιότητες των Σωμάτων αναφέρονται με το γενικό όρο «Διοικητική Μέριμνα».

Μέχρι τον Ιούνιο του 1947 οι Μονάδες αναπτύχθηκαν και λειτούργησαν με βάση το Βρετανικό Σύστημα Logistics.

Τον Ιούλιο του 1947 τη Βρετανική αποστολή διαδέχθηκε η Αμερικάνικη, που με βάση το Δόγμα Τρούμαν, άρχισε να εφοδιάζει τον Ελληνικό Στρατό, με όλα τα αναγκαία υλικά μέχρι το 1973.

Από το 1973 μέχρι σήμερα, ο εφοδιασμός του Στρατού γίνεται από πολλές πηγές με πιστώσεις του προϋπολογισμού.

➤ Διοικητική Μέριμνα

Η Διοικητική μέριμνα (ΔΜ) είναι μια σχετικά νέα λέξη που χρησιμοποιείται για να περιγράψει μια πολύ παλαιά πρακτική: τον ανεφοδιασμό, τη μετακίνηση και τη συντήρηση μιας οπλισμένης δύναμης τόσο σε περίοδο ειρήνης όσο και σε περίοδο πολέμου. Εν συντομία μπορεί να οριστεί ως η **«πρακτική τέχνη του να μετακινεί κανείς στρατιές»**.

Στον ορισμό αυτό περιλαμβάνεται η «μέριμνα για την απρόσκοπτη διαδοχική άφιξη εφοδιοπομπών» καθώς η «**δημιουργία και οργάνωση γραμμών ανεφοδιασμού**».

Επομένως, συνδυάζοντας κανείς τα δύο ανωτέρω στοιχεία, καταλήγει στον ορισμό της Διοικητικής Μέριμνας ως της «**πρακτικής τέχνης του να μετακινεί κανείς στρατιές και να τις διατηρεί πλήρως εφοδιασμένες**».

Η Διοικητική μέριμνα (ΔΜ) είναι μια σχετικά νέα λέξη που χρησιμοποιείται για να περιγράψει μια πολύ παλαιά πρακτική:

- ✓ τον ανεφοδιασμό,
 - ✓ τη μετακίνηση και
 - ✓ τη συντήρηση μιας οπλισμένης δύναμης,
- τόσο σε περίοδο ειρήνης όσο και σε περίοδο πολέμου.

Εν συντομία μπορεί να οριστεί ως η « **πρακτική τέχνη του να μετακινεί κανείς στρατιές**».

Στον ορισμό αυτό περιλαμβάνεται η «μέριμνα για την απρόσκοπτη διαδοχική άφιξη εφοδιοπομπών» καθώς και η «δημιουργία και οργάνωση γραμμών ανεφοδιασμού».

Επομένως, συνδυάζοντας κανείς τα δύο ανωτέρω στοιχεία, καταλήγει στον ορισμό της Διοικητικής Μέριμνας ως της «**πρακτικής τέχνης του να μετακινεί κανείς στρατιές και να τις διατηρεί πλήρως εφοδιασμένες**»:

- Την απόκτηση, αποθήκευση, μετακίνηση, διανομή, συντήρηση και εκκένωση του υλικού.
- Τη μετακίνηση, αναπλήρωση, διακομιδή και υγειονομική περίθαλψη του προσωπικού.
- Την απόκτηση, κατασκευή, συντήρηση, λειτουργία και διάθεση των εγκαταστάσεων και
- Την απόκτηση και παροχή υπηρεσιών.

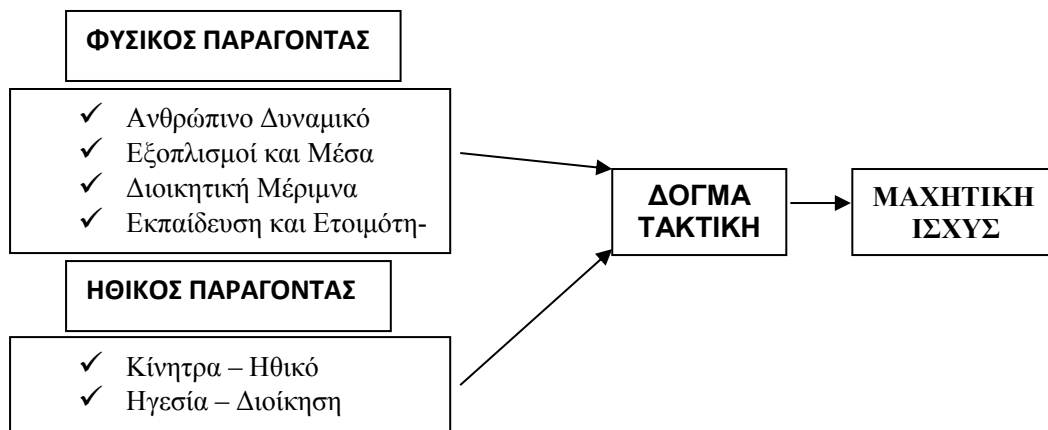
➤ **Κύριοι Τομείς Δραστηριότητας και Σημασία της ΔΜ**

Η ευρεία έννοια του όρου Διοικητική Μέριμνα περιλαμβάνει και την υποστήριξη όλων των δραστηριοτήτων από την παραγωγή έως την κατανάλωση, κινήσεις, ανάπτυξη και αποχώρηση των δυνάμεων, υποστήριξη υγειονομικού καθώς και όλες εκείνες τις προσφερόμενες υπηρεσίες στο προσωπικό που είναι αναγκαίες για τη διατήρηση του ηθικού σε υψηλά επίπεδα.

Στο επιχειρησιακό επίπεδο ο ρόλος της ΔΜ είναι να αναπτύξει, να υποστηρίξει, αλλά και να αναπαράγει τη μαχητική ισχύ.

Η σχέση της ΔΜ με τη Μαχητική Ισχύ είναι εμφανής στο παρακάτω διάγραμμα:

✓ **ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ: Η ΘΕΣΗ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΔΜ ΜΕ ΤΗΝ ΜΑΧΗΤΙΚΗ ΙΣΧΥ [1]**

Χωρίς την πλήρη και λεπτομερή ανάλυση όλων των παραγόντων της ΔΜ, ο ρυθμός και η αποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων θα μειωθεί. Δεν υπάρχει επιχειρησιακό σχέδιο που να έχει πιθανότητα επιτυχίας, αν δεν έχει δοθεί η δέουσα προσοχή στα θέματα Διοικητικής Μέριμνας.

Η ΔΜ πρέπει να είναι ορθά σχεδιασμένη, εύκαμπτη και αποδοτική, ώστε να δίνει τη δυνατότητα στο διοικητή να χρησιμοποιεί έγκαιρα και κατά τον καλύτερο τρόπο, όλα τα μέσα που διαθέτει.

Είναι απαραίτητη στις επιχειρήσεις και συχνά είναι ο αποφασιστικός παράγοντας στην εκτίμηση της σκοπιμότητας ή της δυνατότητας ανάληψης μιας ενέργειας.

Όπως επιβεβαιώνεται χαρακτηριστικά από τα λόγια του Στρατάρχη Ρόμμελ και του William Ragonis, ο οποίος υπήρξε επικεφαλής της Διοικητικής Μέριμνας στον Πόλεμο του Κόλπου, «πριν από τον κανονικό αγώνα, η έκβαση της μάχης παίζεται και κρίνεται από τις ενέργειες των αξιωματικών της Διοικητικής Μέριμνας».

Οι περισσότεροι στρατιώτες είναι γνώστες της σημασίας της ΔΜ για τη λειτουργική ετοιμότητα. Χωρίς την ύπαρξή και υποστήριξή της, οι μεταφορείς προσωπικού, τα κομμάτια πυροβολικού, τα ελικόπτερα και τα αεροσκάφη είναι απλά αριθμοί στον πίνακα της οργάνωσης και του εξοπλισμού.

Δυστυχώς, συχνά φαίνεται ότι η επένδυση των διατιθέμενων πόρων σε συστήματα οπλισμού μεγάλης εμβέλειας είναι σημαντικά μεγαλύτερη από εκείνη σε μέσα υποστήριξης της διοικητικής μέριμνας, είτε πρόκειται για πυρομαχικά, καύσιμα ή εφεδρείες.

Γιατί είναι η ΔΜ που θα καθορίσει τις δυνάμεις που μπορούν να παραδοθούν στο θέατρο των επιχειρήσεων, ποιες δυνάμεις μπορούν να υποστηριχθούν, και ποιος θα είναι έπειτα ο ρυθμός των διαδικασιών.

[1] Πηγή: Στρατιωτικό Δόγμα του Στρατού Ξηράς (1999), σελ. 82.

Δεν αφορά μόνο τον ανεφοδιασμό του στρατού σε υλικά κατά τη διάρκεια ενός πολέμου.

Περιλαμβάνει επίσης τη δυνατότητα που έχει ένα έθνος αναφορικά με την παροχή των απαραίτητων βάσεων υποδομής και κατασκευής, την υποστήριξη και παροχή οπλισμένων δυνάμεων, τη δυνατότητα του εθνικού συστήματος μεταφορών να κινήσει τις δυνάμεις αυτές σε μακρινές αποστάσεις και να τις ανατροφοδοτεί καθώς επεκτείνονται.

Κατά συνέπεια έχει ειπωθεί, ότι **«η αξία των *logisticians* είναι μεγαλύτερη στον πόλεμο εν συγκρίσει με την ειρήνη»**.

Κι αυτό γιατί ο πόλεμος είναι γεγονός και όχι θεωρία, όπως είναι εν καιρώ ειρήνης.

➤ **Ο ρόλος του Διοικητή στα πλαίσια της ΔΜ**

Ο διοικητής πρέπει να σχεδιάζει την επιχείρηση που μπορεί να υποστηρίξει και να τη διεξάγει σύμφωνα με το σχέδιο του, πάντοτε όμως μέσα στα πλαίσια των δυνατοτήτων υποστήριξης από πλευράς ΔΜ.

Παράλληλα, πρέπει να επιτύχει τη λεπτή ισορροπία μεταξύ της αρχής της οικονομίας των δυνάμεων και της χρησιμοποίησης του μέγιστου των δυνατοτήτων των διατιθέμενων μέσων και τμημάτων.

Μια ολοκληρωμένη γνώση όλων των παραγόντων που επιδρούν στις κινήσεις και τον εφοδιασμό, πρέπει να είναι η βάση κάθε σχεδίου επιχειρήσεων.

Η ΔΜ δεν είναι μόνο θέμα συγκέντρωσης μεγάλων ποσοτήτων υλικού και πλήθους προσωπικού, αλλά πρώτα και κύρια η έγκαιρη και ισορροπημένη χρησιμοποίηση και διάθεση όλων αυτών, ανάλογα με τις απαιτήσεις των επιχειρήσεων.

Μέσα από αυτήν οργανώνεται, διαχειρίζεται και διευθύνεται το ρεύμα της τροφοδοσίας σε ανθρώπινο δυναμικό και μέσα, ώστε να συντηρούνται τα μάχημα τμήματα και να τους επιτρέπεται να συνεχίζουν τον αγώνα.

Το σύστημα ΔΜ χρειάζεται κάποια ελαστικότητα, ώστε να είναι ανθεκτικό και να μπορεί να παρέχει συνεχή υποστήριξη.

Πρέπει να είναι προσαρμοσμένο στην υφιστάμενη δομή του στρατού, ενώ συγχρόνως να ακολουθεί τις πιθανές αλλαγές στην οργάνωση και τα νέα δεδομένα.

Η στενότητα των διατιθέμενων πιστώσεων και του προσωπικού, καθώς και η είσοδος νέων οπλικών συστημάτων και μέσων, επιβάλλει τη συνεχή επανεξέταση του συστήματος ΔΜ.

➤ **Παρούσα Οργάνωση και Λειτουργία των Υπηρεσιών Υποστήριξης ΔΜ**

Τα στοιχεία του στρατού που προσφέρουν υποστήριξη διοικητικής μέριμνας

διακρίνονται σε Σώματα Υποστήριξης Μάχης (Τεχνικό, Εφοδιασμού και Μεταφορών, Υλικού Πολέμου, Υγειονομικό) και σε Λοιπά Σώματα (Οικονομικό, Γεωγραφικό, Έρευνας και Πληροφορικής, Ελεγκτικό, Στρατιωτικών Γραμματέων, Ταχυδρομικό, Μουσικό, Φροντιστών, Αρχιτεχνίτων Όπλων και Σωμάτων).

➤ **Το Σύγχρονο Περιβάλλον Διεξαγωγής των Στρατιωτικών Επιχειρήσεων και οι Νέες Απαιτήσεις που τίθενται.**

Στη σημερινή εποχή, η έννοια της Διοικητικής Μέριμνας λαμβάνει μεγαλύτερη διάσταση.

Οι πέντε αρχές του συστήματος ΔΜ, που γίνονται αποδεκτές από το ΝΑΤΟ είναι: **πρόβλεψη, οικονομία, ευελιξία, απλότητα και συνεργασία.**

Οι ανάγκες μιας επιχείρησης πρέπει να προβλέπονται έγκαιρα και τα σχέδια να καταστρώνονται νωρίς, ώστε να δίδεται ο ανάλογος χρόνος για τις προπαρασκευές ΔΜ.

Ταυτόχρονα, είναι απαραίτητη η ορθολογιστική εκτίμηση των αναγκών και η ευελιξία της ΔΜ, δηλαδή η δυνατότητα υποστήριξης από πλευράς ΔΜ μιας επιχείρησης κάτω από απρόβλεπτες συνθήκες.

Η αρχή της απλότητας επισημαίνει την ανάγκη ύπαρξης απλών και ευκολονόητων στρατιωτικών σχεδίων, ενώ τέλος η αρχή της συνεργασίας δίνει έμφαση στη συντονισμένη προσπάθεια, η οποία εμποδίζει τον πολλαπλασιασμό των προσπαθειών και τη σπατάλη των μέσων.

Η Διοικητική Μέριμνα έχει αλλάξει μορφή, καθώς οι εχθροπραξίες έχουν γίνει περισσότερο πολύπλοκες.

Καθώς ο στρατός αυξήθηκε σε μέγεθος και η ένταση των εχθροπραξιών μεγάλωσε, η αλυσίδα εφοδιασμού απαίτησε μια διαφορετική δυναμική, ώστε να είναι σε θέση να μετακινεί τα απαραίτητα εφόδια, για τον εφοδιασμό των στρατιωτών στο πεδίο της μάχης.

Ο ανεφοδιασμός των στρατιωτικών μονάδων απαιτεί την ανάπτυξη ενός συστήματος αποθηκών σε στρατηγικές θέσεις, για την αποτελεσματικότερη συγκέντρωση και, εν συνεχεία, διαμοίραση των εφοδίων στις μονάδες της πρώτης γραμμής.

Όσο μεγαλώνει η διανυόμενη απόσταση και όσο ταχύτερα κινούνται οι μονάδες του στρατού, τόσο μεγαλώνει το μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού και καθίσταται δυσκολότερη η προσπάθεια ανεφοδιασμού.

Έχει αποδειχθεί, ότι στις περιπτώσεις που ο στρατός παρέβλεψε τους περιορισμούς αυτής της αλυσίδας και προωθήθηκε σε «απαγορευτικές» αποστάσεις, διέπραξε σφάλμα, καθώς κατέστησε αδύνατη την ανατροφοδότησή του.

Εν ώρα κρίσης απαιτείται γρήγορος επανασχεδιασμός και επαναπροσανατολισμός των σχεδίων δράσης, για να επέλθει η καλύτερη αντίδραση και το επι-

τυχές αποτέλεσμα.

Συνάμα χρειάζεται ακριβή γνώση του λειτουργικού περιβάλλοντος, ακρίβεια πληροφοριών, βελτιστοποίηση της χρήσης των μέσων μεταφοράς και ενσωματωμένες επιχειρησιακές διαδικασίες.

Η ανυπαρξία των ανωτέρω οδηγεί σε μεγαλύτερες προμήθειες υλικών, από αυτές που απαιτούνται, με αποτέλεσμα τη δυσκολία μεταφοράς, ενώ συγχρόνως περιπλέκεται ο σχεδιασμός και η εκτέλεση ΔΜ.

Τα Συστήματα Προγραμματισμού και Υποστήριξης Αποφάσεων πρέπει να είναι αυτοματοποιημένα, με συνδέσεις σε όλα τα λειτουργικά επίπεδα.

Παράλληλα, είναι απαραίτητη η διατήρηση αποθέματος ασφαλείας.

Μεγαλύτερες προμήθειες υλικών, από αυτές που απαιτούνται, με αποτέλεσμα τη δυσκολία μεταφοράς, ενώ συγχρόνως περιπλέκεται ο σχεδιασμός και η εκτέλεση ΔΜ.

Μέσα από μια ιστορική ανασκόπηση των κυριότερων στρατιωτικών επιχειρήσεων, αναφορικά με τις πρακτικές διαχείρισης της αλυσίδας ανεφοδιασμού, θα πρέπει να εξάγουμε χρήσιμα συμπεράσματα και να προσπαθούμε να καταδείξουμε πόσο σημαντική είναι η προπαρασκευή του σχεδίου ανεφοδιασμού και της οργάνωσης των μεταφορών από τον καιρό της ειρήνης.

Εξάλλου, για να μπορέσουν να κατανοηθούν οι προκλήσεις του μέλλοντος, είναι απαραίτητη η κατανόηση του παρελθόντος.